

N:o 41.

Ank. till Riksd. kansli den 11 april 1890, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner angående formen för äktenskaps afslutande.

Till lagutskottets handläggning har Andra Kammaren hänvisat två särskilda, inom nämnda kammare af herr *P. Waldenström* afgifna motioner, n:o 199 och n:o 200, hvilka båda röra formen för äktenskaps ingående.

I motionen n:o 200 föreslår herr Waldenström, »att Riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i kongl. förordningen den 31 oktober 1873, att dess § 5 må få följande lydelse: Äktenskap — — — — —
Samma lag vare i fråga om äktenskap emellan bekännare af främmande kristen troslära och medlem af svenska kyrkan. *Äro kontrahenterna medlemmar af svenska kyrkan men icke åstunda kyrklig vigsel, må deras äktenskap afslutas inför borgerlig myndighet. Der ingendera tillhör o. s. v. — — —*»

Enligt gällande lag erfordras i allmänhet vigsel af prest inom svenska kyrkan för afslutande af äktenskap. Undantag från denna regel hafva emellertid af lagstiftningen medgifvits. Sålunda skall, enligt § 5 i förordningen den 31 oktober 1873, äktenskap mellan dem, hvilka begge tillhöra samma främmande trossamfund, med sådant presterskap, att Konungen funnit åt detsamma kunna anförtros att vigsel med laga verkan förrätta och förty rättighet dertill medgifvit, afslutas med vigsel efter samfundets kyrkobruk. Tillhöra de olika främmande kyrkosamfund med sådant presterskap, som nyss är nämndt, eller är blott endera medlem af dylikt samfund; då må

äktenskapet kunna afslutas antingen medelst vigsel, förrättad af dertill berättigad prest inom enderas trossamfund eller inför borgerlig myndighet. Detsamma gäller i fråga om äktenskap emellan bekännare af främmande kristen troslära och medlem af svenska kyrkan. Enligt förordningen den 20 januari 1863 skall äktenskap mellan kristen och mosaisk trosbekännare afslutas inför borgerlig myndighet. Slutligen må, enligt förordningen den 15 oktober 1880, äktenskap under sistnämnda form ingås af den, som ej blifvit döpt eller inom svenska kyrkan begått nattvarden, men icke heller tillhör främmande trossamfund.

Nu afses med motionärens förevarande förslag, att den borgerliga formen för äktenskaps afslutande skulle i så måtto sidoordnas den kyrkliga, att medlemmar af svenska kyrkan, hvilka äro behörige att få sitt äktenskap besegladt genom kyrklig vigsel, skulle ega frihet att välja mellan den borgerliga och den kyrkliga formen.

Utskottet saknar anledning att här ingå i pröfning af frågan, huru vida den kyrkliga eller den borgerliga formen för äktenskaps ingående är den med handlingens inre väsen mest öfverensstämmande; men det synes utskottet vara höjdt öfver allt tvifvel, att omsorgen om rättsordningens upprätthållande kräfver, att den ena af dessa former uppställas såsom den regelmessiga, så att antingen, såsom nu, den kyrkliga formen föreskrifves såsom regel, hvarifrån endast på grund af särskilda förhållanden undantag må ega rum, eller ock den borgerliga formen göres obligatorisk, naturligtvis med rätt för vederbörande att, om de så önska och äro dertill behörige, tillika undfå kyrklig vigsel.

Utskottet kan ej heller underlåta att framhålla det i formelt afseende oegentliga uti, att, såsom motionären föreslagit, i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning införa bestämmelser om sättet för afslutande af äktenskap mellan personer, som båda tillhöra svenska kyrkan.

Slutligen vill utskottet erinra derom, att en vid 1885 års riksdag väckt motion i samma syfte som den nu föreliggande blef, i enlighet med lagutskottets hemställan, af båda kamrarne afslagen, i Första Kammaren utan votering och i Andra Kammaren med 109 röster mot 63, som afgåfvos för bifall till motionen.

På ofvan angifna skäl får utskottet följaktligen hemställa,

- 1) att herr Waldenströms motion n:o 200 icke må af Riksdagen bifallas.

I 15 kap. 11 § kyrkolagen stadgas: »De, som intet kunna råda sig eller de sina, skola i tid låta deras själasörjare förnimma, när de eller deras anhörige vilja trolofvas, att han må varna dem för de hinder, som dem till skada af skyld- eller svågerskap kunna i vägen ligga; och skall ingen trolofvas, som icke kan Lutheri Catechismum och hafver begått Herrans nattvard.»

Då förbudet mot trolofning för den, som icke begått Herrans nattvard, gjorde det omöjligt för personer, hvilka, ehuru de ej utgått ur svenska kyrkan, icke inom densamma begått nattvarden, att ingå ett laggiltigt äktenskap, och antalet sådana personer på senare tiden betydligt ökats, utfärdades den här ofvan omförmälda förordning angående äktenskaps afslutande i visst fall inför borgerlig myndighet den 15 oktober 1880, hvilken förordning är af följande lydelse:

»Vill någon, som ej blifvit döpt eller som icke inom svenska kyrkan begått Herrans nattvard men icke heller tillhör främmande trossamfund, ingå äktenskap, må det afslutas inför borgerlig myndighet i den ordning och med tillämpning af de föreskrifter, som, angående borgerligt äktenskap af främmande trosbekännare och hvad i sammanhang dermed så väl i afseende å lysning som för öfrigt bör iakttagas, äro stadgade i förordningen den 31 oktober 1873.»

Nu anmärker, i motionen n:o 199, herr Waldenström, att den utväg, som genom denna förordning anvisats personer, hvilka icke inom svenska kyrkan begått nattvarden, att ingå äktenskap, icke vore för alla tillfredsställande. Motionären erkände visserligen, att rättighet till kyrklig vigsel förutsatte vissa kyrkliga kvalifikationer; men dessa borde bestämmas så, att de motsvarade ändamålet, utan att på annat sätt i kyrkligt hänseende vålla en skada, som öfvervägde det dermed afsedda gagnet. Att kontrahenterna vore döpta, att de egde försvarlig kristendomskunskap, att de ock vore hederliga och rättskaffens menniskor, det kunde ju med rätta anses böra utgöra vilkor för erhållande af kyrklig vigsel. Deremot syntes det vara olämpligt att fordra, att de skola hafva gått till nattvarden inom svenska kyrkan. Den omständighet, att en person icke gått till nattvarden, behöfde icke innebära något förakt för den kyrkliga välsignelsen eller dylikt. Om nu en sådan person skulle ingå äktenskap och för sin egen eller för den andra kontrahentens skull önskade erhålla kyrklig vigsel, vore det orimligt att förvägra honom detta. Då mången — låt vara fördomsfullt — ansåge civiläktenskapet såsom något mindre ärbart, kunde en person härigenom förledas att mot sitt samvete begå nattvarden.

Hufvudsakligen på dessa skäl föreslår motionären, att Riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i kongl. förordningen den 15 oktober 1880,

att orden: »eller inom svenska kyrkan begått nattvarden» ersättas med följande ord: »*eller icke eger nöjaktig kristendomskunskap.*»

Under de förhandlingar, som föregingo utfärdandet af 1880 års förordning, yppades tvekan, huru vida den bestämmelse, som der meddelades, borde anses innefatta en ändring i 15 kap. 11 § kyrkolagen och följaktligen behandlas i den ordning, som i 87 § 2 mom. regeringsformen stadgas. Den mening gjorde sig emellertid gällande, att ärendet borde behandlas såsom tillhörande civillag, och detta hufvudsakligen af det skäl, att 15 kap. 11 § kyrkolagen ansågs stadga vilkor endast för äktenskaps afslutande genom vigsel af prest inom svenska kyrkan; och förordningen utfärdades utan kyrkomötets hörande.

Hvad deremot det nu föreliggande förslaget angår, lärer icke någon tvekan kunna uppstå derom, att för dess genomförande erfordras ändring af anförda ställe i kyrkolagen, hvilket uppställer nattvardens begående såsom ett oeftergifligt vilkor för trolofning och derpå följande kyrklig vigsel.

Då nu motionären icke framställt förslag om någon sådan ändring, utan hvilken motionens syfte icke torde kunna uppnås, föranlåtes utskottet hemställa,

2) att herr Waldenströms motion n:o 199 icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 10 april 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation

af herr *Lilienberg*, med hvilken herrar *Claëson*, *Smedberg*, *Hans Andersson* och *Carl Persson* instämt: Om än det måste medgifvas, att motionärens förslag i motionen n:o 199 är ofullständigt i så måtto, som den af honom föreslagna lagändring förutsätter ändring af 15 kap. 11 § kyrko-

lagen, torde dock, i betraktande af den åsigt om lagutskottets befogenhet, som ofta inom utskottet gjort sig gällande, nämnda ofullständighet icke bort utgöra hinder för utskottet att framställa det förslag, som kunde finnas nödigt för åvägabringande af den ändring i gällande bestämmelser, motionen afser, förutsatt att utskottet ansett motionen i sak förtjena framgång.

Vid senaste kyrkomöte väcktes förslag om den ändring af 15 kap. 11 § kyrkolagen, att stadgandet om nattvardens begående såsom vilkor för trolofning och följaktligen för ingående af äktenskap skulle utbytas emot stadgande, att vederbörande skulle vara berättigad till nattvardens begående. Motionen, afstyrkt af kyrkolagutskottet, vann icke kyrkomötets bifall; men af åtskilliga ledamöter yrkades bifall till en mot utskottets betänkande afgifven reservation, hvori yrkades den ändring af ifrågavarande lagstadgande, att orden »hafver begått Herrans nattvard» borde utbytas mot »är berättigad till konfirmation och nattvardsgång»; och anfördes till stöd härför, väsentligen samma skäl, som nu af motionären blifvit framställda.

Då jag är med motionären ense i sak, men anser sistnämnda, vid kyrkomötet framställda förslag vara att föredraga framför det i nu förevarande motion framlagda, obestämda och följaktligen i tillämpningen otillfredsställande om »nøjaktig kristendomskunskap» såsom vilkor för ingående af äktenskap — jag förutsätter nemligen, att motionären afsett, att vilkoret i 15 kap. 11 § kyrkolagen, att vederbörande skall hafva begått Herrans nattvard, skulle utbytas mot vilkoret af nøjaktig kristendomskunskap —, hemställer jag,

att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af gällande lagstiftning angående afslutande af äktenskap emellan medlemmar af svenska kyrkan, att vilkoret att hafva begått Herrans nattvard ersättes af att vara berättigad till konfirmation och nattvardsgång samt att emellan dem, som icke äro sålunda berättigade, äktenskap må afslutas inför borgerlig myndighet.